Tisková zpráva STEM/MARK

- Jan Burianec, burianec@stemmark.cz, tel.: 776 179 823
- Radek Pileček, pilecek@stemmark.cz, tel.: 734 832 682

V Praze, 5. května 2025

Studie českých nevoličů: situace je nelichotivá, ale třetinu lze ještě přesvědčit

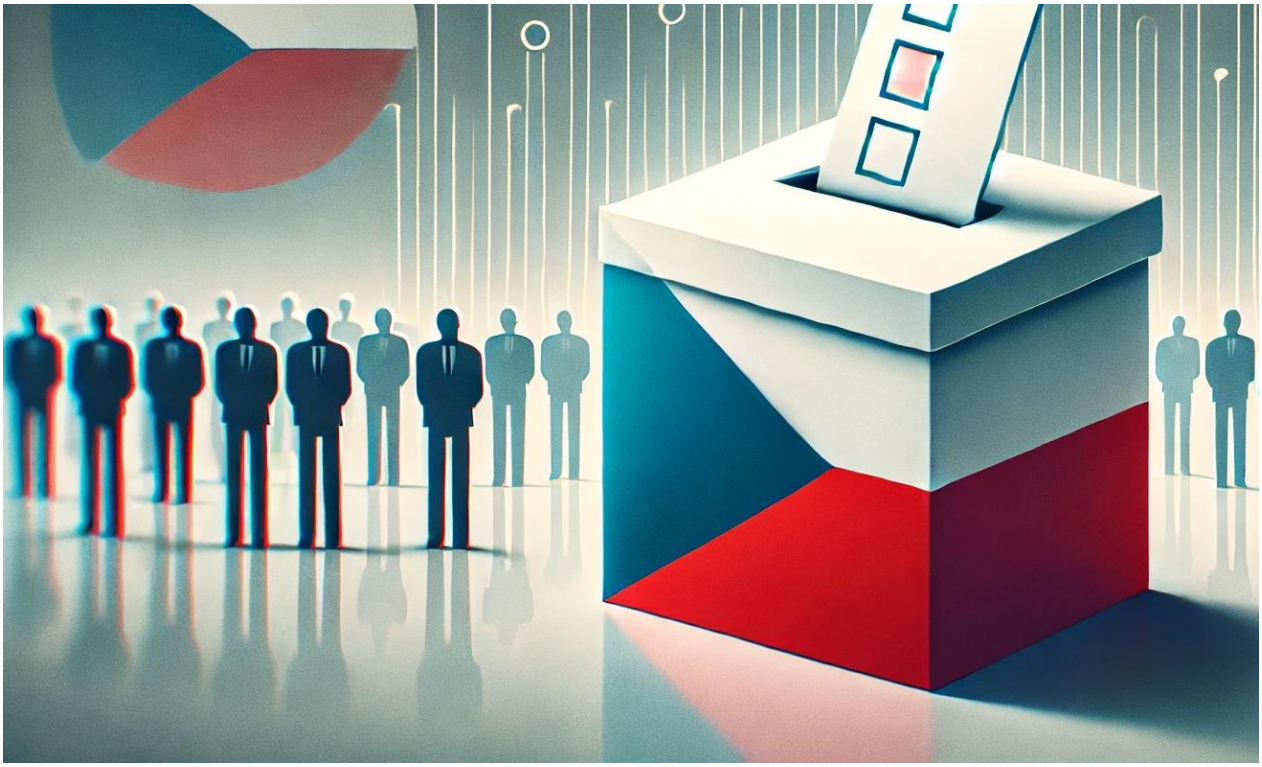

foto: obrázek vygenerovaný pomocí ChatGPT

Sociologických šetření s tematikou volebního chování probíhá opravdu spousta, ale jen málo jsme toho dosud věděli o postojích českých nevoličů. Proč k volbám nechodí a co by je potenciálně motivovalo přijít? Zajímá je vůbec dění v politice? Výzkumná agentura STEM/MARK tak uskutečnila ve spolupráci s Českou televizí velký průzkum zaměřený právě na české nevoliče, abychom nejen na tyto otázky dokázali odpovědět.

V Česku je přibližně 1,4 milionu chronických nevoličů – častěji lidé bez maturity s horší životní úrovní

Nevoliči nejsou jednolitou skupinou obyvatel, ale výrazně různorodí. Ve vztahu k volební (ne)účasti můžeme identifikovat 3 základní skupiny. Přibližně 17 % z oprávněných voličů představují chroničtí nevoliči, kteří k volbám nechodí v podstatě vůbec. Jedná se zhruba o 1,4 milionu Čechů, mezi nimiž jsou nadprůměrně zastoupeni lidé bez maturity, se špatnou životní úrovní a věkové skupiny kolem 30–55 let. Ještě trochu větší je kategorie vlažných (ne)voličů, kterých máme v Česku přibližně 1,5 milionu. Ti k volbách chodí jen příležitostně, v méně než polovině případů, a zajímavé je, že ze 2/3 se na této kategorii podílejí ženy.

	CHRONIČTÍ NEVOLIČI	VLAŽNÍ (NE)VOLIČI	FRUSTROVANÍ (NE)VOLIČI	PRAVDĚPODOBNÍ VOLIČI
definice dané cílové skupiny	**z posledních 8 voleb v Česku se účastnili maximálně 1× + letos se účastnit nechtějí**	**z posledních 8 voleb v Česku se účastnili 1–4× + letos se účastnit nechtějí, případně váhají**	**účastnili se voleb do Poslanecké sněmovny roku 2021, ale letos se účastnit (spíše) nechtějí**	všichni ostatní (nejsou cílovou skupinou)
přibližné zastoupení mezi oprávněnými voliči	**17 %**	**18 %**	**4 %**	61 %
hrubý přepočet na absolutní hodnoty	**1 400 000**	**1 500 000**	**350 000**	5 050 000

Třetí skupinu bychom mohli označit jako frustrované nebo až rezignované (ne)voliče, kteří se účastnili voleb do Poslanecké sněmovny roku 2021, ale těch letošních se účastnit nechtějí. *„Překvapilo nás, že jde pouze o 4 % populace. Ukazuje se, že naprostá většina voličů z minulých sněmovních voleb by k volebním urnám přišla i letos. Přitom ještě v loňském roce byla část skeptičtější. Volební zodpovědnost u nich nejspíše vítězí a v čase se zvyšuje,*" říká sociolog a autor studie Jan Burianec. Mezi těmi, kteří na podzim nejspíše do volební místnosti nedorazí, přestože před 4 lety volit byli, jsou více zastoupeni minulí voliči koalic SPOLU a PirSTAN. Zastoupení zde mají ale také voliči parlamentní opozice či mimoparlamentních subjektů.

V prezidentských a komunálních volbách hlasujeme pro osobnosti, které známe. Naopak volby do Poslanecké sněmovny působí abstraktně a nepřehledně

Nejdůležitější jsou podle dotázaných nevoličů (bez ohledu na to, jestli se jich v minulosti zúčastnili či nikoliv) prezidentské a komunální volby, zatímco za nejméně důležité považují ty do Evropského parlamentu nebo do Senátu. *„Prezidentské volby jsou o konkrétních silných osobnostech, připadají jim jednoduché a jednoznačné. Kandidáty v komunálních volbách, hlavně v případě menších obcí, znají lidé osobně. Naproti tomu parlamentní volby jsou o „abstraktních" politických stranách, složité a pro běžného občana nepřehledné,"* vysvětluje analytik STEM/MARK Radek Pileček.

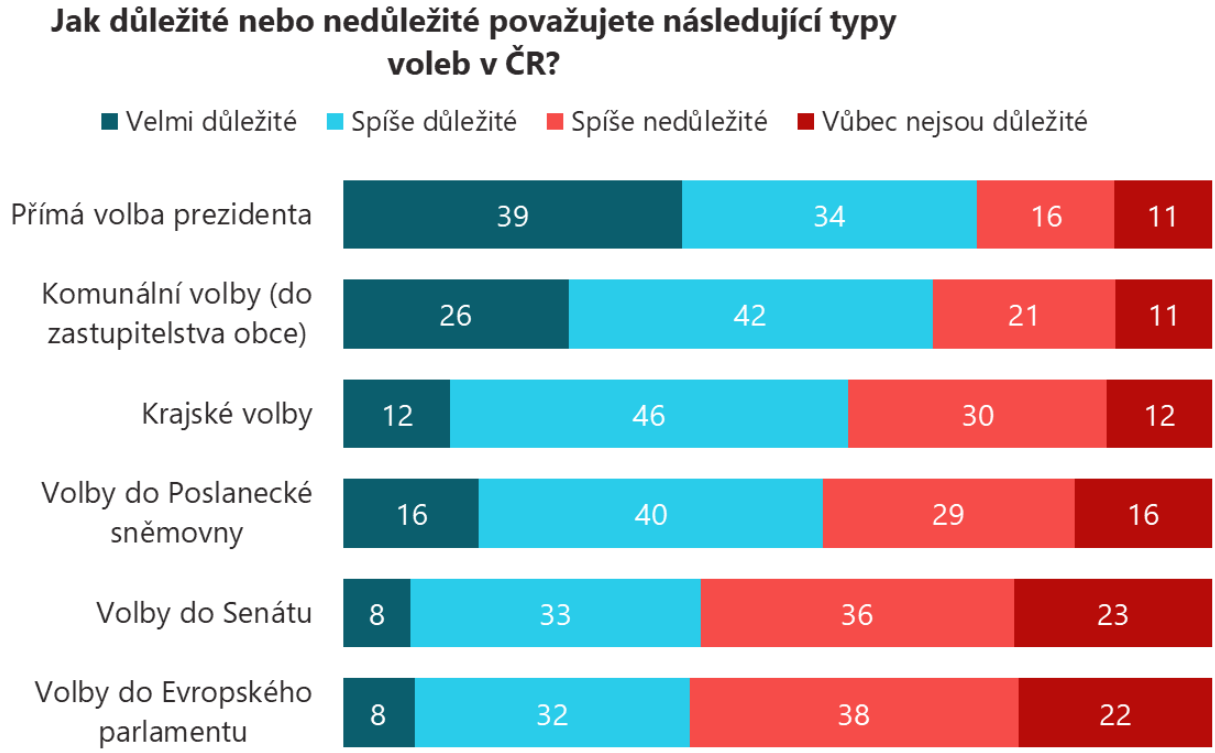

Všichni respondenti, n=1207 [údaje v %]

Podobně jako rozhodování o podpořeném kandidátovi, politické straně či koalici, tak i rozhodování o samotné volební účasti nechává velká část populace až na poslední chvíli. České nevoliče můžeme rozdělit na tři přibližně stejně velké tábory – 1/3 ví již dlouho dopředu, že se voleb nezúčastní, 1/3 se rozhoduje až do poslední chvíle a u 1/3 se to liší případ od případu. Zatímco chroničtí nevoliči si většinou s rozhodováním příliš hlavu nelámou a k volbám jít prostě nechtějí, vlažní (ne)voliči častěji váhají a výsledná neúčast tak bývá spíše výsledkem jejich momentálního rozpoložení či zdánlivých malicherností, jako je například aktuální počasí.

Nevoliči se od voličů odlišují především nezájmem o společensko-politické dění či vyšší nedůvěrou v instituce i lidi kolem sebe

Přestože i v řadách nevoličů označila více než polovina volby do Poslanecké sněmovny za důležité, současné Poslanecké sněmovně důvěřuje pouze 8 % dotázaných, podobně jako vládě. Prezidentovi důvěřuje naproti tomu relativně vysokých 44 % nevoličů a například Evropské unii pak 28 %. Tyto hodnoty jsou stejně jako hodnoty důvěry v soudy, média apod. podstatně nižší ve srovnání s celou českou populací. *„Alarmující je srovnání nevoličů oproti obecné populaci v rámci celkové mezilidské důvěry. Například podle nedávného výzkumu CVVM nevěří lidem kolem sebe 17 % Čechů, ovšem v naší studii zaměřené výhradně na nevoliče to vychází na 46 %,"* upozorňuje Jan Burianec ze STEM/MARK. Větší míra nedůvěry k ostatním lidem panuje u mladých nevoličů, méně vzdělaných a u těch s nižší životní úrovní.

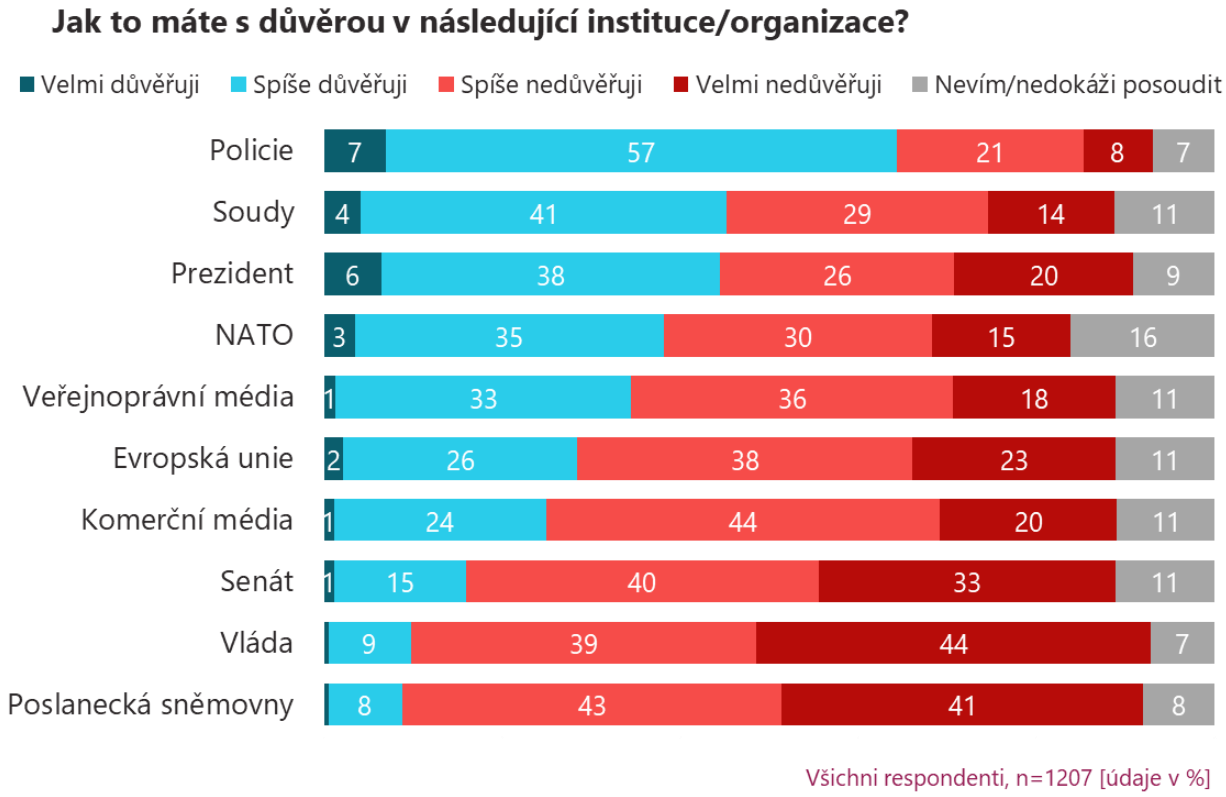

Všichni respondenti, n=1207 [údaje v %]

V porovnání s voliči se nevoliči (zejména chroničtí) mnohem méně zajímají o společensko-politické dění. Týká se to všech geografických úrovní – jak dění v daném regionu, tak v Česku i v zahraničí. Mezi chronickými nevoliči projevuje zájem o společensko-politické dění jen kolem 10 % dotázaných, naopak v ostatních skupinách nevoličů je to alespoň čtvrtina. Nejvíce čerpají informace o aktuálním dění z internetových zpravodajských portálů, sociálních sítí a z televize. Zajímavým zjištěním je to, že spousta nevoličů určité zdroje (především sociální sítě nebo komerční televize) využívá, přestože jim tolik nedůvěřují.

Česko považují nevoliči za prozápadně orientovaný, ale spíše chudý a zakřiknutý stát se špatnými mezilidskými vztahy. Oproti voličům si ještě častěji stěžují na celkové negativní směřování. *„Vůbec nelze argumentovat, že by lidé k volbám nechodili, protože jsou se vším spokojení a necítí potřebu změny. Vývoj by však musel být zřejmě ještě mnohem kritičtější, aby nevoliče donutil k volbám přijít a hlasovat pro nějakou změnu či směr,"* uvažuje Jan Burianec.

Proč vlastně k volbám nechodí? *„Není koho volit, všichni jsou (stejně) špatní, nikomu nevěřím,*" zní typická odpověď nevoličů

Nejčastějším důvodem nezájmu o účast v parlamentních volbách na podzim 2025 je pocit, že není koho volit, všichni jsou (stejně) špatní a lidé politikům nevěří. Ve skupině frustrovaných (ne)voličů tento důvod zmínilo dokonce 56 % dotázaných, v celém vzorku nevoličů pak 43 %. Druhá zásadní příčina neúčasti některých oprávněných voličů je skutečnost, že jednoduše necítí potřebu a politika je prostě nezajímá (24 %). Třetí nejčastější důvod představuje pocit, že volby nic nezmění a nemá to smysl (16 %). Časové či zdravotní důvody naproti tomu uváděli jen jednotky procent nevoličů – časové hlavně mladí pod 30 let (cestování či práce v zahraničí, případně nutnost jet do místa svého trvalého bydliště), zatímco zdravotní v podstatě výhradně senioři nad 60 let.

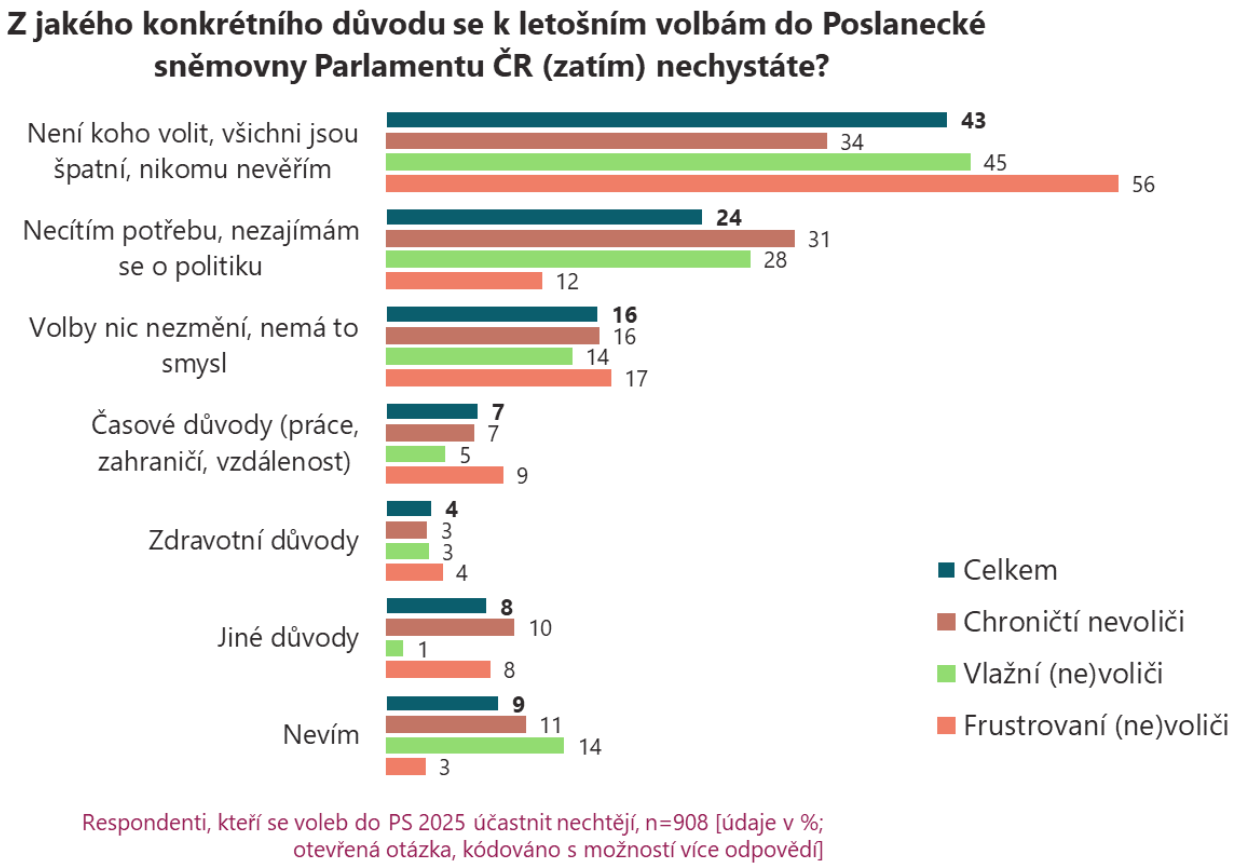

Respondenti, kteří se voleb do PS 2025 účastnit nechtějí, n=908 [údaje v %; otevřená otázka, kódováno s možností více odpovědí]

„Klíčovým faktorem neochoty podstatné části populace účastnit se voleb je celkový negativní obraz české politické scény a také absence politického subjektu, se kterým by se lidé ztotožnili a šli ho „s nadšením" podpořit," shrnuje analytik Radek Pileček a dodává, že pouhé hledání menšího zla není cestou k vyšší volební účasti.

„Vysokou volební účast jsme v České republice evidovali v 90. letech, jenže opoziční smlouva z roku 1998 ukázala lidem, že se politici mohou nakonec dohodnout jakkoliv. Tím se zhroutila do té doby neprostupná pomyslná hráz mezi pravicí a levicí a výrazně klesla důvěra lidí ve volby jako takové a v jejich skutečnou moc něco změnit," doplňuje sociolog Jan Burianec.

Slušná politická kultura, dodržování předvolebních slibů, možnost hlasovat přes internet či nová politická strana – to jsou případné motivace k vyšší volební účasti

Mezi nevoliči není přílišný zájem jakkoliv volby řešit se svými blízkými – 2/3 chronických nevoličů se například se svou rodinou ani přáteli o volbách vůbec nebaví. Právě u chronických nevoličů nás asi nepřekvapí, že nejčastější odpovědí na otázku potenciální motivace k volební účasti je „Nic". Na druhou stranu naprostá většina vlažných či frustrovaných (ne)voličů by se nějakým způsobem asi přesvědčit dala. Hlavní motivací k potenciální účasti by byly viditelné pozitivní dopady voleb a kroků vlády na jejich životy a větší odpovědnost politiků (i za dodržování předvolebních slibů).

Zkuste se nyní, prosím, zamyslet, co by Vás opravdu motivovalo jít k volbám?

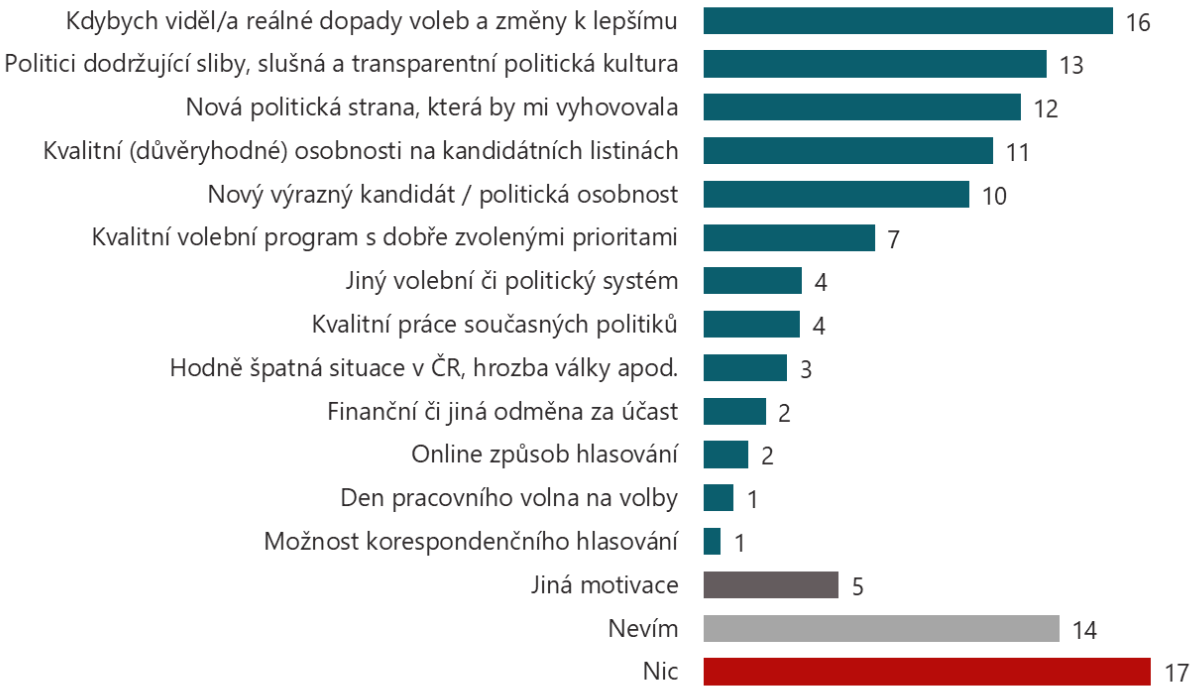

Všichni respondenti, n=1207 [údaje v %; otevřená otázka, kódováno s možností více odpovědí]

K vyšší volební účasti by přispěly spíše pozitivní změny, zatímco negativní vedou spíše k apatii. Až vyloženě extrémně negativní vývoj by nevoliče zmobilizoval (riziko zatažení do války či hospodářské krize). Hodně oslovených nevoličů volá po vzniku nové politické strany a objevení nových výrazných kandidátů na české politické scéně. *„Sice to vypadá, že si lidé přejí vznik nového silného politického subjektu, ale zároveň se ukazuje, že čeští (ne)voliči jsou velmi různorodí a nároční, proto je téměř nemožné vyhovět všem. Někteří navíc nezapomínají a příklady z minulosti typu Věcí veřejných jim příliš optimismu přidat nemusí,"* zamýšlí se Jan Burianec.

Volby do Poslanecké sněmovny roku 2025 budou prvními, ve kterých budou moci čeští občané žijící dlouhodobě v zahraničí volit prostřednictvím korespondenční volby. Zavedení korespondenční volby i pro občany žijící na území Česka by ale do budoucna volební účast nejspíše příliš nezvýšilo. *„Více motivující než případné korespondenční hlasování by pro české nevoliče byla možnost hlasovat po internetu z pohodlí domova,"* říká analytik Radek Pileček ze STEM/MARK. Konání voleb jiné dny než v pátek a sobotu by téměř nic neřešilo. Spontánně ale občas respondenti navrhovali den pracovního volna, což skutečně v mnoha jiných státech aplikují.

Předložíme možné motivátory, které by mohly přispět k vyšší účasti ve volbách. U každého označte, jak to máte Vy konkrétně?

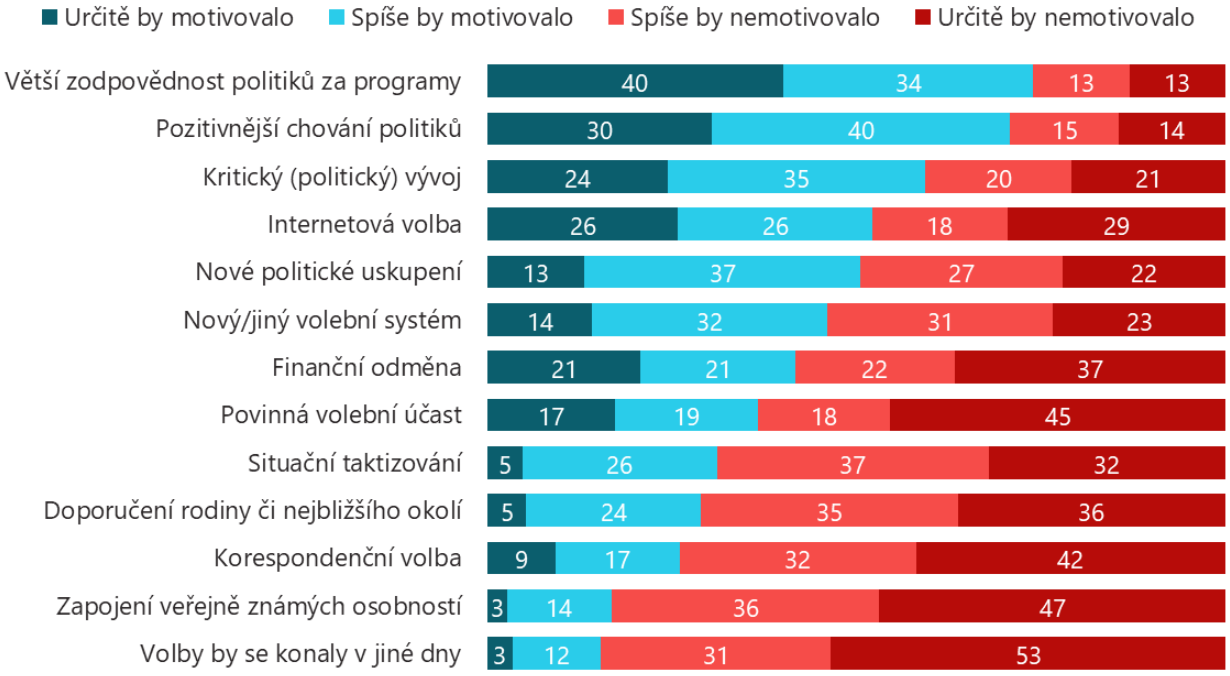

Všichni respondenti, n=1207 [údaje v %]

Část českých nevoličů svou plánovanou neúčast v podzimních sněmovních volbách ještě možná přehodnotí. Prioritní témata vnímají podobná jako voliči

Přibližně třetina českých nevoličů by své rozhodnutí o neúčasti v podzimních parlamentních volbách ještě mohla změnit. U chronických nevoličů se to týká pouze 16 %, zatímco u vlažných (ne)voličů až 51 %. *„Tato polovina z 1,5 milionu vlažných (ne)voličů tudíž představuje zásadní část elektorátu, se kterou se jistě pokusí politické strany v předvolebních kampaních pracovat a přimět je k volební urně dorazit,"* podotýká Jan Burianec s tím, že klíčem bude hlavně pozitivní předvolební kampaň (např. prezentace toho, co během minulého volebního období političtí představitelé již odpracovali a na co mohou dále navázat), jelikož z negativních kampaní jsou nevoliči lidově řečeno otrávení a volební účast naopak mohou spíše snižovat.

Je možné, že své rozhodnutí o účasti v letošních volbách do Poslanecké sněmovny ještě změníte?

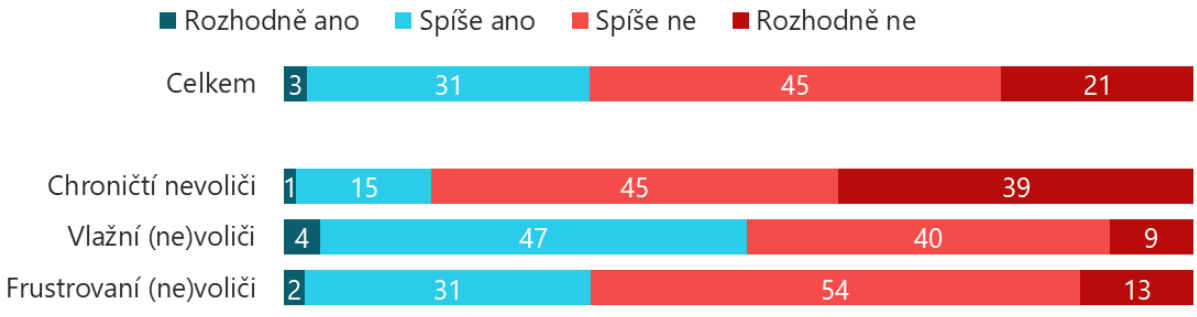

Všichni respondenti, n=1207 [údaje v %]

„Z hlediska vnímání prioritních politických témat se nevoliči téměř vůbec neodlišují od voličů, takže v této záležitosti mají politické strany vlastně celkem usnadněnou práci," říká analytik STEM/MARK Radek Pileček. Aktuálně vychází pětice témat, na která by měli podle nevoličů politici upřít největší pozornost: 1) ceny a kvalita potravin; 2) ceny energií (pozn. autorů: jedná se do určité míry spíše o sezónní téma); 3) zdravotnictví; 4) platy a životní úroveň; 5) dostupnost bydlení. Těchto top pět témat je shodných u nevoličů jako u celé populace. V zásadě jde o témata, která se nejvíce dotýkají každodenního života a peněženky českých obyvatel, proto není překvapením, že se vyskytují v popředí.

Příloha: identifikované typické persony u nevoličů

častěji mezi chronickými nevoliči	v obou skupinách	častěji mezi vlažnými (ne)voliči
INDIVIDUALISTÉ	**ZKLAMANÍ**	**„LAJDÁCI"**
Lidé, kteří se mají dobře za každé vlády. Nepociťují výrazné změny své životní úrovně. Dokáží se o sebe postarat, ať vládne kdokoliv.	Dříve chodili volit, ale kvůli opakovanému zklamání přestali. Politici je zklamali, nevidí cestu ke změně, cítí se podvedeni.	Bariéry u nich nejsou tak silně zakořeněné, ale prostě zapomenou nebo se věnují momentálně příjemnější činnosti. Do jisté míry éterické / svobodné duše.
REZIGNOVANÍ SYSTÉMOVÍ ODPŮRCI	**SENSITIVNÍ**	**PŘÍLIŠ ZODPOVĚDNÍ**
Považují celý politický systém za nefunkční. Kritizují zastupitelskou demokracii jako takovou a preferovali by přímou demokracii nebo jiný systém, který umožní posouvat věci reálně kupředu.	Velmi je odrazuje toxické prostředí, snaží se nepouštět si do života negativitu, cíleně se vyhýbají nepříjemným situacím a konfliktům. U některých došlo ke změně po rodičovství, kdy přestali politiku řešit.	Chtěli by udělat zodpovědnou volbu, ale nejsou schopni se v nepřehledném prostředí plném lží a manipulace zorientovat, což vede k jejich určité paralýze.

Výzkum agentury STEM/MARK pro Českou televizi byl realizovaný komplexní formou skupinových diskuzí a kvantitativního dotazníkového šetření, které probíhalo kombinací telefonického a online sběru dat na Českém národním panelu. Celkem se zúčastnilo 1207 respondentů reprezentujících české nevoliče proporčně podle pohlaví, věku, dosaženého vzdělání, kraje a velikosti obce bydliště. Kvantitativní data byla sbírána v termínu od 24. února do 12. března 2025. Kvalitativní předvýzkum proběhl v únoru 2025 formou dvou skupinových diskuzí s chronickými a vlažnými nevoliči.

Odkaz: https://stemmark.cz/studie-ceskych-nevolicu-situace-je-nelichotiva-ale-tretinu-lze-jeste-presvedcit